

«Proposem refer una cultura social que valori l'ensenyament i el lideri amb entusiasme».
(IV Jornades dels MRP de Catalunya, Lloret de Mar, 1992).

El Primer Congrés de la Renovació Pedagògica a Girona

Roser Batllori
Xavier Besalú

El curs passat (95-96) es va cloure el Primer Congrés de la Renovació Pedagògica, un procés iniciat l'any 1993 i impulsat pels Moviments de Renovació Pedagògica (MRP) de Catalunya.

Els MRP són organitzacions de professionals de l'educació (des de l'escola bressol fins a la universitat, i tant de l'educació formal com de la no formal), plurals i implantades territorialment. Es presenten com un moviment socioeducatiu que, juntament amb d'altres sectors i entitats, pretenen la millora de la qualitat de l'educació dins d'un projecte més global de transformació i millora de la societat. Actualment a les comarques de Girona n'hi ha tres: el Col·lectiu de Mestres de la Garrotxa, el Grup de Mestres de la Cerdanya i el Grup de Mestres del Ripollès.

El Congrés va néixer a l'escalf de les IV Jornades dels MRP de Catalunya, celebrades el novembre de 1992 a Lloret de Mar: «Després d'una època de lassitud, cal que la comunitat educativa recuperi el protagonisme en la construcció d'un ensenyament de qualitat. Proposem refer una cultura social que valori l'ensenyament i el lideri amb entusiasme», s'hi va dir. És amb aquesta finalitat que es va promoure la realització d'un congrés, deixant clar des del primer moment, però, que tan important es considerava el procés de preparació i debat com els mateixos resultats finals. Per això no ens ha d'estranyar que es proposés un període congressual sorprenentment llarg: des del curs 93-94 fins al 95-96, tres anys.

En aquest article ens proposem resseguir aquest procés, centrant-nos de manera especial en la participació de persones i entitats de les comarques de Girona.

Primeres passes

En iniciar-se el curs 93-94 es constituí el Comitè Organitzador del Congrés, format per representants de totes les entitats i institucions que s'hi van voler implicar. Entre elles figuraven la Facultat de Ciències de l'Educació (FCE) i l'Institut de Ciències de l'Educació (ICE) de la Universitat de Girona (UdG).

Es constituïren també les comissions territorials, formades per representants de les entitats locals i comarcals. A la demarcació de Girona se'n van formar dues: la del Ripollès i la de Girona.

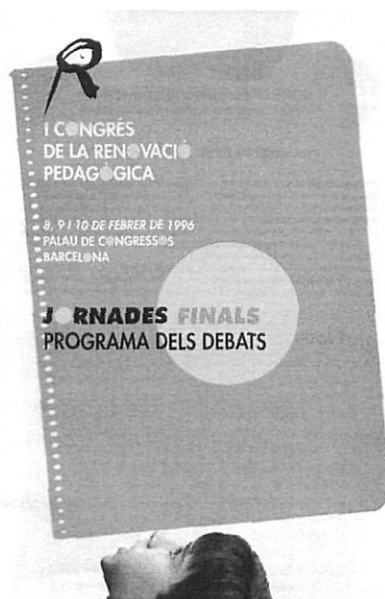
La del Ripollès la componien 44 persones, que representaven les entitats següents: el Grup de Mestres del Ripollès, col·legis privats de Ripoll, centres públics de la comarca (Ripoll, Camprodon, Sant Joan de les Abadesses, Campdevànol, Campelles, Gombrèn, Planoles i Vallfogona), associacions de pares, l'Equip d'Assessorament Psicopedagògic (EAP), Rialles i l'Ajuntament de Ripoll. La de Girona, en canvi, la componien només vuit persones, representants de les entitats següents: la FCE i l'ICE de la UdG, els sindicats CCOO i USTEC, la Federació de Pares d'alumnes (FAPAC), la Fundació SERGI i els GRAMC (Grup de Recerca i Actuació sobre les Minories Culturals i treballadors estrangers).

La diferent composició d'una i altra comissió és fàcilment explicable. Si la de Girona estava integrada exclusivament per organitzacions és perquè no hi havia cap MRP en actiu, mentre que al Ripollès la veu cantant la portava el Grup de Mestres, un MRP amb una implantació territorial prou eficaç i capaç de mobilitzar els centres educatius de la comarca.

El 18 de novembre de 1993, a la FCE de Girona, es va fer l'obertura i la presentació del Congrés; el catedràtic d'història de la pedagogia catalana de la UdG, Salomó Marquès, va pronunciar una conferència sobre «La renovació pedagògica a les comarques de Girona». A l'acte van assistir prop de 250 persones.

Els àmbits de treball

Una de les maneres de participar activament en el Congrés era passar a

formar part d'alguna de les anomenades 'comissions dels àmbits de treball'. Aquests àmbits no eren sinó aspectes parcials del camp educatiu, que es van segmentar per tal d'ordenar la reflexió i el debat i es van constituir a manera de ponències del Congrés, on s'havia de fer l'anàlisi de la situació del moment i les propostes de futur. En concret, es treballà en deu àmbits: Societat i educació, Projectes educatius, Participació de la comunitat educativa, Alumnat, Innovació educativa, Currículum, Normalització lingüística, Educació en valors, Professionalitat docent i Administració.

A la província de Girona es constituïren cinc comissions d'àmbit: quatre a Girona i una al Ripollès. Dins de l'àmbit de Societat i educació es van formar dos grups a Girona: un d'Educació intercultural, integrat per setze persones, i un altre d'Educació d'adults, compost per disset persones; ambdós coordinats per Francesc Carbonell. Dues comissions més treballaren en l'àmbit d'Educació en valors: una al Ripollès, formada per vuit membres i coordinada per Michelle Boix Buscail, i l'altra a Girona, amb 26 membres i coordinada per Josep de Delàs. Finalment, es constituí també a Girona una comissió per treballar en l'àmbit de la Innovació educativa, concretament sobre la relació amb les famílies en el primer cicle d'educació infantil (0-3 anys) i el procés d'adaptació dels nens i nenes. Hi participaren educadores de diversos centres de Girona, Vidreres, Figueres i Olot, coordinades per Glòria Casas.

El 22 de juny de 1994 es presentà simultàniament a Girona i a Ripoll el primer fruit del Congrés, el «Document de debat», com a resultat de la feina feta per les 27 comissions d'àmbit que van estar funcionant a Catalunya durant el curs 93-94.

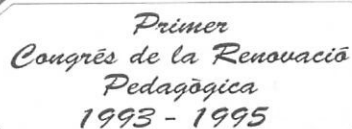
Les cinc comissions d'àmbit de les comarques de Girona van seguir treballant durant el curs 94-95 amb l'horitzó posat en la Jornada Educativa Territorial, on s'havien de presentar les conclusions del treball realitzat en el seu si. La Jornada es va celebrar el dissabte 4 de març de 1995 a la FCE de la UdG.

En la primera part de la Jornada, Josep de Delàs i Michelle Boix Buscail van presentar les conclusions de les dues comissions que havien treballat l'àmbit d'Educació en valors, que van generar un debat viu i intens entre les seixanta persones que van assistir a la Jornada. Francesc Carbonell va fer el mateix amb les dues comissions que havia coordinat, la d'Educació intercultural i la d'Educació d'adults (algunes de les conclusions del grup d'Educació intercultural les trobareu en un *requadre adjunt*). I en la segona part es va fer una taula rodona amb la participació dels mestres Antoni Domènech, Josep Cufí i Josep Lluís Tejeda sobre «L'estat de la renovació pedagògica a les comarques de Girona» (en podeu trobar una síntesi al número 174 d'aquesta mateixa *Revista de Girona*), que va estimular també la participació dels assistents.

A final d'aquest mateix curs 94-95 van tenir lloc les Jornades Temàtiques. Es tractava de reunir en deu indrets diferents de Catalunya tots els grups que havien treballat en un mateix àmbit, per tal de consensuar un document final sobre el tema tractat. A les comarques de Girona va correspondre organitzar-hi les Jornades sobre Educació en valors, que van tenir lloc a Ripoll els dies 26 i 27 de maig.

Les experiències educatives

Una altra de les maneres de participar activament en el Congrés era fer-hi arribar per escrit experiències educatives innovadores, amb l'objectiu de conèixer l'estat de la innovació educativa a casa nostra, de difondre aquestes experiències i de fomentar l'intercanvi entre els professionals renovadors.

*Primer
Congrés de la Renovació
Pedagògica
1993 - 1995*

El gener de 1996 se n'havien recollit 392: quaranta (un 10% del total) procedien de les comarques de Girona. Per comarques, la meitat eren del Gironès (de Girona, Llagostera i Salt), vuit del Baix Empordà (Sant Feliu de Guíxols, Castell d'Aro, Torroella de Montgrí, Begur i la Bisbal), sis de l'Alt Empordà (Figueres, Llançà, Cadaqués i Lledó), quatre de la Selva (Maçanet, Breda, Santa Coloma de Farners i Arbúcies), una d'Olot i una altra de Ripoll.

Atenent l'etapa educativa de procedència, el 45% provenien de centres d'educació infantil i primària, el 20% de centres d'educació d'adults i la resta de centres de secundària, d'educació infantil, de l'educació no formal i només una de la universitat. La dada més significativa va ser la important presència d'experiències relacionades amb l'educació d'adults, ja que el percentatge a nivell de tot Catalunya amb prou feines era de l'1,6% del total.

Mirant a quines àrees de coneixement feien referència, trobem que més d'un 30% eren relatives a qüestions psicopedagògiques, per exemple «Seminaris de prpsocialitat» o bé «Relació pares-escoles a l'educació infantil». Un altre 30% tractaven dels anomenats 'eixos transversals', que vénen a ser qüestions actuals, molt lligades al camp dels valors, com per exemple: «Setmana de la solidaritat» o «Cinètic, cinema i audiovisuals». Seguien, ja a molta distància, les àrees de llengua, d'educació artística, de tecnologia, de ciències socials, etc. La dada més rellevant, si ho comparem amb les de tot Catalunya, va ser el gran nombre d'experiències referents a temes transversals, que si aquí era del 30%, a Catalunya només arribava al 17,5%. Ben segur que podríem relacionar el fenomen amb l'interès que havia suscitat a les comarques de Girona l'àmbit de l'Educació en valors, el més proper als eixos transversals.

Una última dada interessant pel que fa a la participació activa en el Congrés és la de les persones i entitats que, el juny del 95, havien formalitzat la seva inscripció. Concretament, a la província de Girona feien un total de 28 entitats i 32 persones.

Pel que fa a les entitats, sis eren de dimensió provincial, dotze eren del Gironès, quatre del Baix Empordà, tres del Ripollès, dues de l'Alt Empordà i una de la Selva. Es tractava d'onze col·legis públics d'educació infantil i primària, tres ajuntaments, tres escoles privades, dos instituts de formació professional, dues institucions universitàries, una associació de pares i mares, una escola d'adults i altres cinc entitats(1).

I en relació a les 32 persones inscrites individualment, cal remarcar primer de tot la migradesa d'aquest nombre. Es tractava de 22 dones i de deu homes. Per lloc de residència, tretze vivien al Gironès, nou al Ripollès, cinc al Baix Empordà, tres a l'Alt Empordà i dos a la Selva(2).

Les jornades finals

El desembre de 1995 aparegué el «Document de referència», fet a partir dels documents congressuals anteriors i de les esmenes i correccions que s'hi havien anat introduint, i que havia d'emmarcar la discussió de les Jornades finals del Congrés. Aquestes Jornades es van celebrar els dies 8, 9 i 10 de febrer de 1996 al Palau de Congressos de Barcelona i hi van participar prop d'un miler de persones.

L'estiu de 1996 van aparèixer les conclusions del Congrés, que consten d'una introducció («Societat i educació») i de cinc apartats: el servei públic d'educació, el currículum, els centres educatius, la comunitat educativa i la xarxa de la RP de Catalunya. A cada

apartat hi ha unes idees i reflexions i algunes propostes de línies d'acció (n'hem seleccionat algunes en un espai adjunt a aquest article). També s'ha distribuït un disquet amb totes les experiències innovadores recollides, que funciona a manera de banc de dades obert i a disposició de tothom.

Serà durant aquest curs 96-97 que es podrà fer un balanç efectiu del procés endegat pels MRP l'any 1993. A títol absolutament provisional, nosaltres creiem que els grans objectius del Congrés s'han acomplert: s'han recollit i s'han difós un munt d'experiències innovadores, que ara estan a disposició de tota la comunitat educativa, i s'ha generat un intens debat entorn del paper, les possibilitats i les mancances de l'educació a Catalunya. Ara, si bé s'ha produït una reelaboració important del pensament de la renovació pedagògica, caldrà comprovar aquests propers anys quina ha estat la seva incidència pública i fins a quin punt s'ha fet un lloc en la societat catalana de final de segle.

Roser Batllori i Xavier Besalú

són professors de la Facultat de Ciències de l'Educació de la UdG.

(1) Pel seu interès, esmentem aquestes 28 entitats: Col·legi Públic (CP) Eiximenis i CP Montfalgars de Girona, CP Pompeu Fabra de Lloret de Mar, CP La Farga i CP Silvestre Santaló de Salt, CP Freinet de Sant Sadurní de l'Heura, CP Dr. Robert de Camprodon, CP Guillem de Montorí de Torroella de Montgrí, CP L'Aulet de Celrà, CP Pere Rosselló de Calonge i CP Agustí Gifre de Sant Gregori; els ajuntaments de Figueres, la Bisbal i Ripoll; les escoles privades Bell-lloc del Pla i Vedruna de Girona, i Nostra Sra. del Carme de Ripoll; els instituts de FP Narcís Xifre i Sant Narcís de Girona; la FCE i l'ICE de la Universitat de Girona; l'Associació de Pares de l'institut Vicens Vives de Girona; l'Escola d'Adults de Sarrià de Ter; la Fundació SERGI; els GRAMC; les escoles associades a la UNESCO; les escoles bressol de les comarques de Girona, i les llars d'infants municipals de Figueres.

(2) Es tracta de les persones següents. Del Gironès: V. González, F. Carbonell, A. Vila, C. Sobrequés, C. Gibert, G. Esquiús, J. Martí, J. Ribera, M. Falgàs, M.N. Valcárcel, M.N. Terradellas, M. Baró i R. Batllori. Del Ripollès: M. Llevador, D. Vilà, E. Vilalta, J. Say, M. Caula, M. Canalias, M.N. Rodellas, M. Boix i P. Crispí. Del Baix Empordà: E. Esteva, S. Chantal, S. Gross-Melzer, X. Besalú i J.R. Besa. De l'Alt Empordà: D. Pujol, S. Pardàs i A. Ortega. I de la Selva: J. Marañón i P. Celava.

De les conclusions

Educació i valors

«Educar no ha estat mai una tasca neutra, ni tampoc la mera transmissió d'uns continguts... Educar és formar, i aquesta formació té un sentit i unes finalitats concretes: formar perquè s'acompleixi un procés de socialització imprescindible; formar per promoure un món més humà, crític amb el present i compromès amb el desenvolupament moral de les estructures i les actituds socials.

»Educar és una tasca que implica la coresponsabilitat de tots els agents educatius i en la qual l'escola té un paper determinant. Per tal motiu caldrà que el professorat reflexioni críticament sobre la seva pràctica educativa. Així mateix caldrà que la família assumeixi el seu grau específic de responsabilitat en l'educació en valors, tot dialogant amb el professorat i els seus fills.

»S'han de qüestionar aquells valors que suposen una visió economicista de la convivència en tant que propicien un model de societat i de persona aliens a la solidaritat, a la cooperació, a la coresponsabilitat i a l'esperit crític.

»Els mitjans de comunicació tenen un paper cada cop més important en la transmissió d'uns valors determinats, sovint en dissonància amb els que la comunitat educativa defensa. Cal que els professionals d'aquests mitjans prenguin consciència d'aquest paper educatiu i assumeixin aquesta tasca de manera crítica.

»Ahora, cal que les institucions vetllin per garantir el grau de coherència necessari entre els diversos agents educatius».

Interculturalitat

«Una primera reflexió vindria provocada per l'escassa resposta obtinguda de les escoles de primària i els instituts de secundària al nostre qüestionari. Però potser més que valorar la manca de resposta de les institucions del "sistema educatiu" caldria valorar la significativa resposta rebuda des de fora del "sistema". ¿Podria afirmar-se que, una vegada més, això demostra la constant històrica que tota renovació pedagògica acostuma a néixer fora del "sistema" pròpiament dit, o almenys en les seves zones més "marginals"? Si això

fos així, seria urgent que des del mateix Congrés ens plantegegéssim si és possible que de l'endogàmia pedagògica, de la reflexió de l'educació, pugui sortir-ne realment algun tipus de renovació que no sigui canviar les formes, els mínims, perquè el fons segueixi inalterable, sense canvis.

»Atenent els resultats obtinguts a través del qüestionari, i amb aquests advertiments, podem concloure:

»-Que, malgrat que la definició del terme "integració" no és precisa ni unívoca, els centres mostren com a preocupació bàsica aconseguir la integració dels immigrants i les seves famílies als grups, classes i a la societat en general.

»-Que, per aconseguir-ho, en general estan mancats de tot tipus de recursos.

»-Que aquestes mancances obliguen a un voluntarisme que excedeix llargament les possibilitats i competències del voluntariat, i això fa impossible donar respostes adequades a les necessitats objectives d'una nova societat pluricultural, que implica de manera indefugible les estructures educatives formals i no formals.

»-Que es fa indispensable un canvi d'actitud de les administracions educatives (estatal, autonòmica i local), tant pel que fa a la mateixa estrangeria com a les seves repercussions en la vida quotidiana i en les relacions interculturals amb els autòctons, considerant l'educació un dels espais més compromesos i implicats en aquestes relacions i en l'elaboració dels conflictes que plantegen».

Línies d'acció

«La distribució dels recursos actuals s'ha de fer atenent les necessitats culturals i educatives del conjunt de la població des d'un punt de vista compensador.

»El Departament d'Ensenyament ha d'incloure l'etapa 0-3 dins l'oferta de la xarxa pública i ha de crear les places necessàries per cobrir la demanda actual.

»Les facultats de ciències de l'educació han d'apropar-se als centres i participar de la seva pràctica per ajudar a resoldre'n els problemes. S'han d'establir convenis de col·laboració estable entre els centres universitaris i la resta dels centres educatius per a l'organit-

zació de les pràctiques, la revisió dels plans d'estudis o l'establiment de línies de recerca en la pràctica educativa.

»La utilització de mitjans diversos (vídeo, ordinador, premsa, llibres...) comporta processos d'aprenentatge molt àgils i complets. La distribució dels espais i l'ús del mobiliari de l'escola ha d'adaptar-se a les noves formes de comunicació.

»Amb la mateixa intensitat que a l'ensenyament primari, la normalització lingüística s'ha d'estendre a l'ensenyament secundari, a l'educació infantil i a l'ensenyament universitari.

»Les ofertes institucionals i de les entitats d'educació per al lleure han de coordinar-se amb les escoles del territori. Cal propiciar projectes compartits entre el conjunt d'entitats de l'educació per al lleure i els centres educatius. Les famílies, el professorat i l'alumnat, en incorporar-se a un centre, han de conèixer i acceptar-ne el projecte educatiu.

»L'Administració ha de promoure l'autoavaluació i l'avaluació interna en la comunitat escolar i l'acceptació de la necessitat del control social. L'avaluació dels centres i de l'equip de professorat ha de ser formativa i ha d'implicar mesures compensadores, no sancionadores.

»Els estatuts de drets i deures de l'alumnat als centres han de tenir un caràcter més pedagògic que jurídic.

»El professorat ha de fer un pla de treball conjunt amb l'associació de pares i mares del centre, la qual ha de poder disposar de tota la informació relativa a la vida de l'escola.

»Des dels centres educatius cal facilitar la vinculació amb l'associacionisme pedagògic i sindical del professorat, així com la implicació en altres moviments socials i culturals de caràcter ciutadà. La unitat d'acció sindical i la unitat d'acció entre el moviment pedagògic i el sindical contribueixen a reforçar la tradició democràtica i associativa dels ensenyants.

»L'impuls d'una xarxa de col·laboració entre tots els qui fan RP, la coordinació de centres educatius que comparteixen aquests objectius i l'establiment d'espais de col·laboració entre aquests i la universitat contribuiran a superar l'aïllament de les actuacions i facilitaran l'intercanvi entre els centres educatius, entre l'educació formal i la no formal i entre tots els nivells i etapes».